

A szervezett betelepítés és spontán bevándorlás demográfiai, gazdasági és ökológiai hatása Magyarországra a 18. században

Molnár Tibor János, PhD hallgató¹, Dr. Tóth Gergely, egyetemi docens²

^{1,2} Pannon Egyetem Georgikon Kar

¹molnar.tibor.janos@gmail.com

²tg@georgikon.hu

Kulcsszavak:

ökológia, gazdaságtörténet, környezettörténet, történeti demográfia, bevándorlás, betelepítés, bioszféra-átalakítás

Magyarország 18. századi újjáépítését és újbóli benépesítését hazánk és a teljes Habsburg-birodalom egyik legnagyobb projektjének tekinthetjük. Bár több uralkodó és katonai vagy polgári vezető irányításával, több jogi és államigazgatási aktussal megalapozva, több szakaszban és közel egy évszázadon keresztül ment végbe, eredményét tekintve egységes projektként tekinthetünk az újjáépítés korára. A vizsgált időszak elején az ország egyes részei a török hódoltság és a felszabadító háborúk, valamint a Rákóczi-felkelés következtében szinte lakatlanok és az eredeti, természetes állapotnál rosszabb „tönkretett, leromlott kultúrtáj” (Mendöl, 1941) képét mutatják. 1711-től egészen a reformkor végéig mindvégig jellemző a gazdaság szerkezetben a mezőgazdaság abszolút dominanciája, az ipari forradalom vívmányai csak szórványosan jelennek meg és az urbanizáció szintje is alacsony. Ugyanakkor a népesség száma alig egy évszázad alatt megduplázódik, ami mindenképpen komoly hatással van a bioszférára. Nem hagyható figyelmen kívül a mezőgazdaság extenzív és intenzív fejlődése sem. Az idő előrehaladtával egyre több és jobb minőségű statisztikai adat áll rendelkezésünkre, viszont ezek nem mindig vonatkoznak a történelmi Magyarország teljes területére: hol Erdély, hol Horvátország nélkül értendőek. A népesség számának növekedését, a gazdaság fejlődését, továbbá mindezek következményeként a bioszféra átalakulását új nézőpontból mutatjuk be dolgozatunkban, segítségül hívva ehhez a történeti statisztika adatállományán kívül a történelmi forrásokat, korabeli tájleírásokat és térképeket is. Az akkori bevándorlást és következményeit napjaink migrációs folyamataival összevetve érdekes párhuzamokat és ellentéteket fedezhetünk fel, melyekre külön kitérünk.